

УДК 336

Громова А.Є.

асистент кафедри фінансів

Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

Діхтяренко М.О.

студентка обліково-фінансового факультету

Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ В ОПОДАТКУВАННІ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ЗГІДНО З ПОДАТКОВИМ КОДЕКСОМ

ANALYSIS OF TRENDS IN TAXATION SINGLE TAX OF THE TAX CODE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто основні зміни у податковому законодавстві щодо сплати єдиного податку. Проаналізовано ставки та групи платників податку за 2014–2017 роки. Досліджено, як реформувалась спрощена система оподаткування. Встановлено, яке місце займає єдиний податок у дохідній частині місцевого бюджету. Визначено загальний принцип сплати єдиного соціального внеску у 2017 році.

Ключові слова: оподаткування, єдиний податок, спрощена система оподаткування, єдиний соціальний внесок, місцевий бюджет, ставки податку.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены основные изменения в налоговом законодательстве по уплате единого налога. Проанализированы ставки и группы налогоплательщиков за 2014–2017 годы. Исследовано, как реформировалась упрощенная система налогообложения. Установлено, какое место занимает единый налог в доходной части бюджета. Определен общий принцип уплаты единого социального взноса в 2017 году.

Ключевые слова: налогообложение, единый налог, упрощенная система налогообложения, единый социальный взнос, бюджет, ставки налога.

ANNOTATION

The article discusses major changes in tax legislation on the Single tax payment. Analyzed rates and groups of taxpayers for years 2014–2017. Investigated a simplified tax system reformed. Established the place of the Single tax revenues of local budgets. Identified the general principle of paying the single social contribution in 2017.

Key words: tax, Single tax, simplified tax system, single social tax, the local budget, tax rates.

Постановка проблеми. Одним із основних завдань української економіки під час економічної кризи є стимулювання підприємницької діяльності. Розвиток малого та середнього бізнесу сприяє створенню умов для позитивних структурних змін в економіці України. Спрощена система оподаткування має свої особливості, але за останній час вона зазнала низки змін. Реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності сьогодні є одним із найбільш дискусійних і водночас важливих напрямів податкової реформи. Тому аналіз податкового навантаження фізичних осіб-підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування і працюють на єдиному податку, є актуальним.

Єдиний податок (далі – ЄП) – це податок, який сплачують суб'єкти господарської діяль-

ності на спрощеній системі оподаткування, основний підприємницький податок. Первісно єдиний податок планувався та був єдиним відрахуванням, передбаченим у межах спрощеної системи оподаткування, зараз він сплачується тільки до місцевого бюджету, а решта відрахувань включені до єдиного соціального внеску.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед робіт вітчизняних науковців вирішенню проблем місцевого оподаткування присвячено праці В. Андрущенко, А. Ібатулліної, О. Зварович [3], В. Карауш [5], О. Кириленко, А. Кривоного, М. Крупки, І. Луніної, В. Опаріна, В. Письменного, І. Руденко, А. Соколовської, М. Тарасюка та ін.

Мета статті – дослідити зміни щодо ЄП згідно з Податковим кодексом за 2017 рік, розглянути та порівняти зміни ставок та груп платників єдиного податку останніми роками, проаналізувати реформування спрощеної системи оподаткування та визначити, яке місце займає єдиний податок у формуванні доходів бюджету.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 1 січня 2012 року єдиний податок перестав бути фіксованим відрахуванням, визначається у відсотковому співвідношенні та залежить від групи платника ЄП. З цього часу була відмінена 50% доплата ЄП за кожного найманого робітника [3, с. 444].

У кінці 2016 року Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20 грудня 2016 року, який набрав чинності з 1 січня 2017 року [1].

Для того щоб детальніше розглянути, які зміни відбулися у законодавстві щодо єдиного податку, потрібно охарактеризувати групи платників податку та ставки оподаткування.

Розглянемо детальніше і з'ясуємо, як змінились групи платників та ставки податку за 2014–2017 роки (табл. 1).

Отже, можна сказати, що за 2014–2017 роки відбулися такі зміни. Спрощена система опо-

даткування дещо реформувалась із 2014 року. Зменшено кількість груп платників єдиного податку – з 6 до 4. У 2014 році – 1, 2, 3, 5 групи – фізичні особи, а 4, 6 групи – юридичні особи. Платники, які до 2015 року належали до 4 групи, тепер віднесені до 3 групи. Сьогодні 1, 2 групи – фізичні особи, 3 – фізичні та юридичні особи, а 4 група – сільгоспвиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75%.

Платники 1 групи. Для цієї категорії платників єдиного податку відбулися найбільш кардинальні зміни. Пов'язані вони з тим, що тепер ця група платників сплачує єдиний податок у відсотках не від розміру мінімальної заробітної плати (як у 2014–2016 роках), а від розміру прожиткового мінімуму, який сьогодні становить 1600 грн. Також у 2017 році річний обсяг доходу не повинен перевищувати 300 000 грн. а не 150 000 грн., як у 2014 році [6].

Платники 2 групи. Тут все залишилося як раніше. Єдиний податок сплачується у відсотках від розміру мінімальної заробітної плати, яка сьогодні становить 3200 грн. У 2017 році річний обсяг доходу не повинен перевищувати 1 500 000 грн., а не 1 000 000 грн., як у 2014 році.

Платники 3 групи. Ця категорія платників єдиного податку, як і раніше, сплачує єдиний податок у відсотках від суми отриманого доходу. Розмір ставки єдиного податку змінився порівняно з 2015 роком, він так само залежить від того, чи є цей платник ще й платником ПДВ (3% або 5% відповідно), але у 2015 році ставка була 2% або 4% відповідно. У 2017 році річний обсяг доходу не повинен перевищувати 5 000 000 грн., а це на 15 000 000 грн. менше, ніж у 2015 році.

Платники 4 групи. Ця група сформована з колишніх платників фіксованого сільськогосподарського податку у 2015 році. Для платни-

Таблиця 1

Зміни щодо сплати єдиного податку за 2014–2017 роки

№ з/п	Роки			
	2014	2015	2016	2017
1.	Працюють без найманих осіб; річний обсяг доходу – не більше 150 тис. грн., 1–10% мін. з. п.	Працюють без найманих осіб; річний обсяг доходу – не більше 300 тис. грн., 1–10% мін. з. п.	Працюють без найманих осіб; річний обсяг доходу – не більше 300 тис. грн., 1–10% мін. з. п.	Працюють без найманих осіб; річний обсяг доходу – не більше 300 тис. грн. 1–10% від прожиткового мінімуму
2.	кількість найманих працівників – не більше 10 осіб; річний обсяг доходу – понад 1 млн. грн., 2–20% мін. з. п.	кількість найманих працівників – не більше 10 осіб; річний обсяг доходу – не більше 1,5 млн. грн., 2–20% мін. з. п.	кількість найманих працівників – не більше 10 осіб; річний обсяг доходу – не більше 1,5 млн. грн., 2–20% мін. з. п.	кількість найманих працівників – не більше 10 осіб; річний обсяг доходу – не більше 1,5 млн. грн., 2–20% мін. з. п.
3.	кількість найманих працівників – не більше 20 осіб; обсяг доходу – не більше 3 млн. грн., 3% від доходу для платників ПДВ; 5% від доходу для неплатників ПДВ	кількість найманих працівників – не обмежена, обсяг доходу – не більше 20 млн. грн. 2% від доходу для платників ПДВ; 4% від доходу для неплатників ПДВ	кількість найманих працівників – не обмежена, обсяг доходу – не більше 5 млн. грн., 3% від доходу для платників ПДВ; 5% від доходу для неплатників ПДВ	кількість найманих працівників – не обмежена, обсяг доходу – не більше 5 млн. грн., 3% від доходу для платників ПДВ; 5% від доходу для неплатників ПДВ
4.	кількість працівників – не більше 50 осіб; обсяг доходу – не більше 5 млн. грн., 3% від доходу для платників ПДВ; 5% від доходу для неплатників ПДВ	сільгоспвиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75%. Кількість працівників – не обмежена	сільгоспвиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75%. Кількість працівників – не обмежена	сільгоспвиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75%. Кількість працівників – не обмежена.
5.	кількість найманих працівників – без обмежень; обсяг доходу – не більше 20 млн. грн., 5% від доходу для платників ПДВ; 7% від доходу для неплатників ПДВ	–	–	–
6.	середньооблікова кількість працівників – без обмежень; обсяг доходу – більше 20 млн. 7 грн., 5% від доходу для платників ПДВ; 7% від доходу для неплатників ПДВ	–	–	–

ків 4 групи єдиного податку збережені майже всі умови їх оподаткування, які були раніше передбачені. На цю групу не поширюються обмеження щодо обсягів доходу або кількості найнятих працівників, як це передбачено для платників 1 і 2 груп.

Порівнюючи з попередніми роками, платники єдиного податку 4 групи відчують на собі збільшення податкового тиску в 2017 році. Так, прийнятий законопроект змінює ставки єдиного податку для цієї групи (табл. 2).

Можна дійти висновку, що в 2017 році ставка єдиного податку для 4 групи зросла порівняно з попередніми роками.

Для того, щоб краще зрозуміти, яке місце займає єдиний податок у формуванні доходів бюджету, розглянемо інформацію про виконання міського бюджету м. Вінниці за 9 місяців

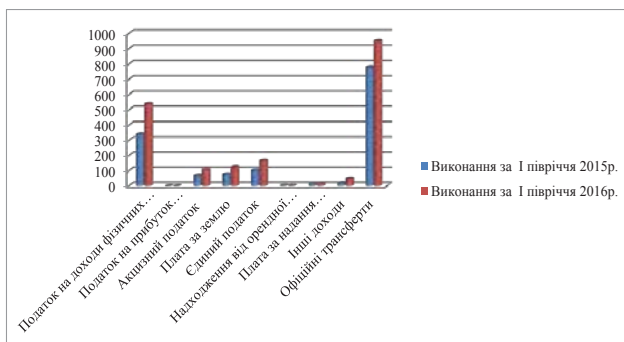

Рис. 1. Виконання міського бюджету м. Вінниці за 9 місяців 2016 року за доходами порівняно з 2015 роком

2016 року за доходами порівняно з 2015 роком (табл. 3) [2].

Отже, щодо перспективи збільшення надходжень від такого місцевого податку, як єдиний податок, можна зазначити, що він не здатен повною мірою наповнювати місцевий бюджет. Платниками єдиного податку є лише особи, що здійснюють підприємницьку діяльність та відповідають вимогам, встановленим Податковим кодексом України [7]. Інформацію про виконання міського бюджету м. Вінниці за 9 місяців 2016 року за доходами порівняно з 2015 роком надано на рис. 1.

Проаналізувавши рисунок, можна дійти висновку, що у 2016 році доходи міського бюджету значно переважають доходи у 2015 році, що є позитивним явищем. Розглянемо, яке місце займає ЄП у структурі дохо-

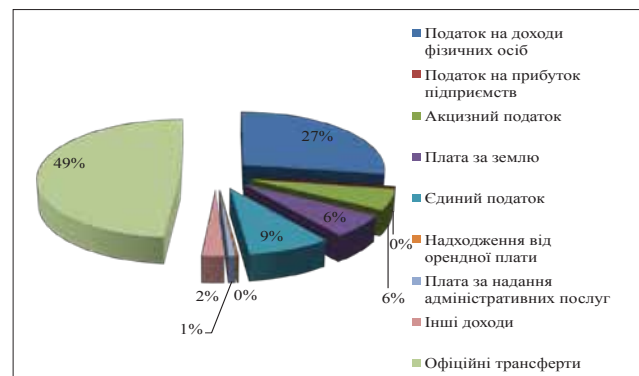

Рис. 2. Структура доходів міського бюджету м. Вінниці за 9 місяців 2016 року [2]

Таблиця 2

Зміни щодо ставки ЄП для 4 групи

№ з/п	Види земельних ділянок	Ставки єдиного податку (у % від нормативної грошової оцінки)		
		загальні	у гірських зонах та на поліських територіях	на закритому ґрунті
11.	Рілля, сіножаті, пасовища	0,95 (у 2016 році – 0,81; 2015 рік – 0,45)	0,57 (у 2016 році – 0,49; 2015 рік – 0,27)	6,33 (2016 рік – 5,4; 2015 рік – 3,0)
02.	Багаторічні насадження	0,57 (у 2016 році – 0,49; 2015 рік – 0,27)	0,19 (у 2016 році – 0,16; 2015 рік – 0,09)	–
03.	Землі водного фонду	2,43 (2015 рік – 1,35)	–	–

Таблиця 3

Інформація про виконання міського бюджету м. Вінниці за 9 місяців 2016 року за доходами порівняно з 2015 роком

Найменування показників	Виконання за		Відхилення	
	I півріччя 2015 р.	I півріччя 2016 р.	Абсолютне	Відносне (%)
Власні і закріплені доходи:	621,1	1008,1	387,00	62,31
Податок на доходи фізичних осіб	340,4	539,8	199,40	58,58
Податок на прибуток підприємств	0,2	0,8	0,6	300
Акцизний податок	67,6	112	44,4	65,68
Плата за землю	75,9	123,2	47,3	62,32
Єдиний податок	104	168,1	64,1	61,63
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом	3,5	3,7	0,2	5,71
Плата за надання адміністративних послуг	11,6	14,9	3,3	28,45
Інші доходи	17,9	45,6	27,7	154,75
Офіційні трансферти	779,5	952,5	173	22,19

дів міського бюджету м. Вінниці у 2016 році (рис. 2):

Загальний принцип сплати єдиного соціального внеску у 2017 році не зміниться. Тобто єдиний соціальний внесок приватні підприємці – платники єдиного податку за себе сплачують у фіксованому розмірі, але не нижчому від мінімально встановленого рівня [8].

Зміни у сплаті цього податку торкнулися тільки платників, віднесених до 1 групи платників єдиного податку. Такі платники до 1 січня 2017 року будуть сплачувати ЄСВ у розмірі 50% від мінімального страхового внеску, передбаченого для інших груп платників єдиного податку. Ця норма передбачена другим законопроектом, прийнятим Верховною радою України, – «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України».

Таким чином, з огляду на встановлений з 1 січня 2017 року розмір мінімальної заробітної плати 3200 грн., платники 1–3 групи будуть щомісяця сплачувати ЄСВ у таких розмірах:

- 1 група – не менше 352 грн. ($3200 * 22\% * 1/2$);
- 2 і 3 групи – не менше 704 грн. ($3200 * 22\%$).

Фізичні особи – платники єдиного податку, які є пенсіонерами за віком, звільнюються від сплати цього податку у 2017 році.

Згідно з правилами ПКУ суб'єкти єдиного податку 1, а також 2 групи, які не застосовують у своїй господарській діяльності працю найманих осіб, можуть бути тимчасово (на 1 календарний місяць протягом одного року) звільнені від зобов'язання щодо сплати єдиного податку у разі:

- відпустки платника податків;
- хвороби платника податків тривалістю 30 і більше днів.

Незважаючи на той факт, що чинне законодавство не містить спеціальних правил щодо строків подання вищевказаних заяв, свою заяву про відпустку платнику єдиного податку рекомендується подавати до моменту її початку.

Таким чином, на думку податківців, не будуть порушені строки перерахування авансових платежів. Якщо ж платником податків вже сплачено єдиний податок за період, у якому він бажає взяти відпустку або ж перебував на лікарняному, то такий податок за заявою цієї особи зараховується в рахунок майбутніх платежів [9].

Також отримання платником податку доходу у період його відпустки чи хвороби обкладається єдиним податком на загальних підставах, оскільки такий дохід у цьому разі є прямим доказом ведення особою своєї діяльності. Виняток становлять такі ситуації, як:

- отримання підприємцем оплати за поставлену раніше продукцію (надані раніше послуги);
- отримання ним попередньої оплати [10].

Висновки. Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» вперше за кілька років вніс зміни в порядок розрахунку ставок єдиного податку для фізичних осіб – підприємців. Зміни стосуються платників першої групи, для яких ставка буде розраховуватися не від мінімальної зарплати, як це було раніше, а від прожиткового мінімуму. Порівняно з попередніми роками платники єдиного податку 4 групи відчують на собі збільшення податкового пресу в 2017 році. Для решти ФОП механізм розрахунку ставок залишився без змін. У зв'язку з підвищенням мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму, які підприємці будуть сплачувати до бюджету, істотно зросли.

Єдиний податок не здатен повною мірою наповнювати місцевий бюджет, оскільки платниками єдиного податку є лише особи, що здійснюють підприємницьку діяльність та відповідають вимогам, встановленим Податковим кодексом України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: Закон України від 20.12.2016 р. № 1791-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Вінницької міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vmr.gov.ua>.
3. Зварович О.В. Податкові надходження: методологія прогнозування: монографія / О.В. Зварич. – К.: КНТЕУ, 2013. – 444 с.
4. Податковий кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 2 груд. 2010 р. № 2755-VI / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – Київ : Укрпінформ, 2012.
5. Карауш В.В. Податкове навантаження на підприємства в Україні та країнах ЄС / Карауш В.В. // Матеріали I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття». – 2010.
6. Козырин А. Налоговое право зарубежных стран: Вопросы теории и практики. – М.: Независимое издательство «Манускрипт», 2010.
7. Налоги: Учеб. пособие / Под. ред. Д.Г. Черника. 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 2009. – 400 с.
8. Озеров И.Х. Основы финансовой науки. – М.: 2010.
9. Основы налогового права: Учебно-методическое пособие / Под ред. С. Пепеляева. – М.: Инвест-фонд, 2012. – 160 с.
10. Поддєрьогін А.М. Податкова система України на шляху розвитку // Фінанси України, 2011 – С. 3–11.